

Vlaams Geluk –Beeldende kunstroute Haarlem

Geluk is een ongrijpbaar begrip en zodra je het fysiek vorm probeert te geven doet het al snel denken aan *Material Girl* van Madonna. Tóch is er een fysieke vorm van geluk als je het mij vraagt. Een medium dat via materiaal gevoel weet over te brengen en dat in een enkele oogopslag, of na langdurige contemplatie zich losbreekt van het nu en zich opent: Kunst.

Voor veel mensen roept kunst direct beelden op van ruime, stoffige musea, dikke lagen verf en de illusie van een werkelijkheid. Er is echter ook kunst die het museum al achter zich heeft gelaten en de eerste stappen in de werkelijkheid reeds heeft genomen. Haarlem heeft een rijke en uitgebreide collectie van deze kunst en je loopt er waarschijnlijk bijna dagelijks langs. Kunst in de openbare ruimte. Daar gaat het over. Bekendste voorbeeld in Haarlem is waarschijnlijk Lautje, op de Grote Markt, maar de stad heeft nog veel meer kunstschaten te bieden!

Voor een compleet overzicht van alle openbare kunst kan je terecht op www.haarlemsbeeld.nl, maar nu, voor de kunstroute heb ik daar alvast een speciale selectie uit gemaakt. Haarlem is al eeuwenlang de veilige haven voor gelukzoekers uit Vlaanderen en zij, op hun beurt, hebben bijgedragen aan het kenmerkende karakter dat Haarlem nu bijzonder maakt. Men zegt niet voor niks, 'beter een goede buur dan een verre vriend' en in Haarlem zijn ze allebei te vinden. Want al wonen onze Zuiderburen niet om de hoek, je vindt overal in Haarlem sporen van ze en zo zijn onze Vlaamse kameraden zowel binnen handbereik als verre vrienden!

Speciaal voor de Geluksroute en in het kader van het Haarlem-Vlaanderenjaar ligt hier voor je een route langs allerlei stenen, bronzen en metalen stukken geluk die je al wandelend kan aanschouwen. Open je ogen, zie de stad eens vanuit een ander perspectief en ontdek hoeveel schoonheid er te vinden is in ons eigen Haarlem, de meeste Vlaamse stad van Nederland.

1. Houtplein – Bodybuilding – Jan en Paul Schietekat (1990)

We beginnen de route op het Houtplein, net buiten het centrum. Achter je ligt het mooie Frederikspark, met daarachter weer het Haarlemmerhout, voor je begint de oude stad. Je kan het werk *Body Building* van de gebroeders Schietekat moeilijk over het hoofd zien. Een stapel felgroene telefooncellen, midden op het plein. *Bodybuilding* maakte deel uit van de Antwerpen-Haarlem kunstmanifestatie uit 1990. Bij dit unieke project werd een aantal Antwerpse kunstenaars gevraagd om via een kunstobject in de openbare ruimte hun visie te geven op de relatie tussen Nederland en Vlaanderen. De gebroeders Schietekat kozen voor een 'commentaar op Vlaamse architectuur' en het imposante aspect daarvan. Destijds maakte groene telefooncellen nog deel uit van het alledaagse straatbeeld en zij kozen dan ook bewust voor deze no-nonsense onesthetische vorm. De Schietekats verkiezen juist concept en inhoud boven de pure destijds geldende esthetiek omdat het aanzet tot nadenken. Zo symboliseert de anonimiteit van de telefoongebruikers in de stapel de personalisering van communicatie en verwijzen de gezichtsloze bolhoeden met regenjas gecombineerd met tekstfragmenten naar het werk van de kunstenaar René Magritte.

Een uniek werk in het straatbeeld van Haarlem, een vreemde eend in de bijt, maar wel een welkome gast.

Loop nu richting de Grote Houtstraat en draai je direct na de brug om.

2. Grote Houtbrug - Frans Hals & Lieven de Key – Hendrik van der Eijnden (1930)

Om de stad in te kunnen moet je de singel oversteken. Gelukkig is hier de Houtbrug voor beschikbaar. Aan weerszijde van deze brug staan als twee stadswachten Frans Hals en Lieven de Key paraat. Frans Hals kennen we natuurlijk allemaal. De beroemde schilder die hier een eigen museum heeft werd geboren in Antwerpen en stierf in Haarlem. Zijn resten liggen begraven in de Sint Bavo kerk op de Grote Markt. Aan de andere kant van de straat staat Lieven de Key uit steen gehakt. Deze Vlaamse architect werd in 1593 benoemd tot stadssteenhouwer in Haarlem en onder andere De Waag (1598) en De Vleeshal (1602-1603) zijn van zijn hand. twee geboren Vlamingen die beiden in de jaren tachtig van de 16e eeuw naar Haarlem verhuisde en ondertussen echte Haarlemse Helden zijn geworden. Zij heten je welkom in Haarlem.

Ga linksaf de Raamvest op en neem de tweede zijstraat aan je rechterhand, de Oude Raamstraat. Loop door tot je voorbij de Nieuwe Kerk bent en kijk rechtsaf het plein op.

3. Nieuwe Kerkplein – Landschap – Maen Florin (1990)

Het is niet toevallig dat dit kunstwerk uit hetzelfde jaar stamt als de Body Building van de gebroeders Schietekat. Visueel is dit natuurlijk een compleet ander werk, maar ook dit kunstwerk is tot stand gekomen in het kader van de Antwerpen-Haarlem Kunstmanifestatie. Florin's bijdrage aan deze manifestatie komt in de vorm van een staande knotwilg, met een voor zich uitgeworpen schaduw van een cipres. Hiermee toont zij het verband tussen het zuiden, in de vorm van de cipres, en het noorden, in de vorm van de knotwilg. Oorspronkelijk was het de bedoeling dat dit werk maar tijdelijk geplaatst zou worden, tijdens de manifestatie, maar gelukkig is er besloten het te behouden, zodat dit versteende stuk natuur tot op de dag van vandaag bewonderd kan worden.

Loop de Lange Raamstraat (en daarna Lange Bogaardstraat) helemaal uit tot je bij een T-splitsing komt met de Barvoetstraat. Hier ga je rechtsaf en direct weer links, de Gasthuisstraat in. Als snel zie je aan je linkerhand de poort van de bibliotheek, deze ga je in.

4. Gasthuisstraat – Zichzelf Getroffen – Bernd Lohaus (1990)

Als een rots in de branding ligt op deze binnenplaats het kunstwerk 'Zichzelf Getroffen' van de Duits-Vlaamse kunstenaar Bernd Lohaus. Dit massieve blok natuursteen maakt ook deel uit van de Antwerpen-Haarlem manifestatie en heeft zijn onwrikbare huis bij de bibliotheek gemaakt. Volgens Lohaus kenmerkt zijn werk zich door een zoektocht naar menselijke relaties, zoals tussen "ich" en "du". Ook het werk 'Zichzelf Getroffen' past in deze zoektocht. Het werk is een verwijzing naar het moment dat iemand als het ware zichzelf vindt, of met zichzelf samenvalt.

De in Duitsland geboren kunstenaar Bernd Lohaus (1970-2010) werd op de kunstacademie van Düsseldorf begeleid door Joseph Beuys. Zijn sterk persoonlijke oeuvre kenmerkt zich door grote, grove en massieve werken van natuursteen en wrak- of sloophout. De werken bevatten vaak korte, raadselachtige tekstfragmenten, en gaan qua vorm en inhoud een relatie aan met hun omgeving.

Heb jij jezelf al getroffen?

Op naar de Grote Markt! Ga terug naar de Gasthuisstraat en volg deze verder, tot je de Drossestraat kruist. Sla deze rechtsaf in en loop door tot je de Gedempte Oude Gracht kruist. Aan de overkant loop je rechtdoor de Jacobijnenstraat in en deze loop je helemaal af tot het eind. Onderweg loop je langs het Prinsenhof, aan je linkerkant. Hier staat een stenen beeld van Laurens Janszoon Coster, een kleine, maar zeer oude teaser van wat zometeen komt. Je staat nu op de Koningstraat en bent al bijna bij de Grote Markt. Kijk naar links en loop de straat uit tot je op het plein staat. Links zie je het mooie stadhuis en rechts de Sint Bavo, met daarvoor: Lautje!

5. Grote Markt – Laurens Janszoon Coster – Louis Royer (1856)

Het standbeeld van Laurens Janszoon Coster vormt al 155 jaar een belangrijk onderdeel van het meest bekende plein van Haarlem. In 1856 werd een stenen beeld van Coster dat op de Grote Markt stond teruggeplaatst naar zijn oude plek op de Prinsenhof (waar je net langsgelopen bent). Dit bronzen beeld van Royer is toen op de Grote Markt opgericht. Coster is wandelend afgebeeld en houdt in zijn hand een letterstaaf vast. Dit verwijst natuurlijk naar het verhaal waarin Coster het idee van de boekdrukkunst krijgt na het in het zand laten vallen van een uitgesneden letter. Deze Haarlemse Held is vereeuwigd door de Vlaming Louis Royer. Deze beeldhouwer was misschien wel de grootste Vlaamse kunstenaar in Nederland van zijn tijd. Als gevolg van een steeds sterker wordend nationalistisch besef kregen veel nationale helden rond het midden van de negentiende eeuw een eigen standbeeld. Een groot deel hiervan werd door Royer ontworpen, zoals het beeld van Rembrandt op het Rembrandtplein in Amsterdam en Willem van Oranje op Het Plein in Den Haag. Nadat de classicistische stijl uit de mode raakte, is Royer echter snel vergeten bij het grote publiek. Haarlem is hem in ieder geval nog niet vergeten en je kan nog elke dag even aan hem herinnerd worden door over de Grote Markt te lopen.

Voordat we verder gaan naar onze laatste stop kan je rechts achter Lautje een blik werken op de zijkant van de Vishal. Hier is een informatiebord geplaatst over de relatie tussen Haarlem en Vlaanderen. Een lange, rijke historie!

Om bij het laatste beeldje van de route te komen loop je terug richting het stadhuis. Sta je met je neus naar het gebouw, dan zie je rechts de Barteljorisstraat. Loop deze in en houd de linkerkant van de straat goed in de gaten. Daar, naast Van Vuuren Mode staat ze.

6. Barteljorisstraat – Malle Babbe – Kees Verkade (1973)

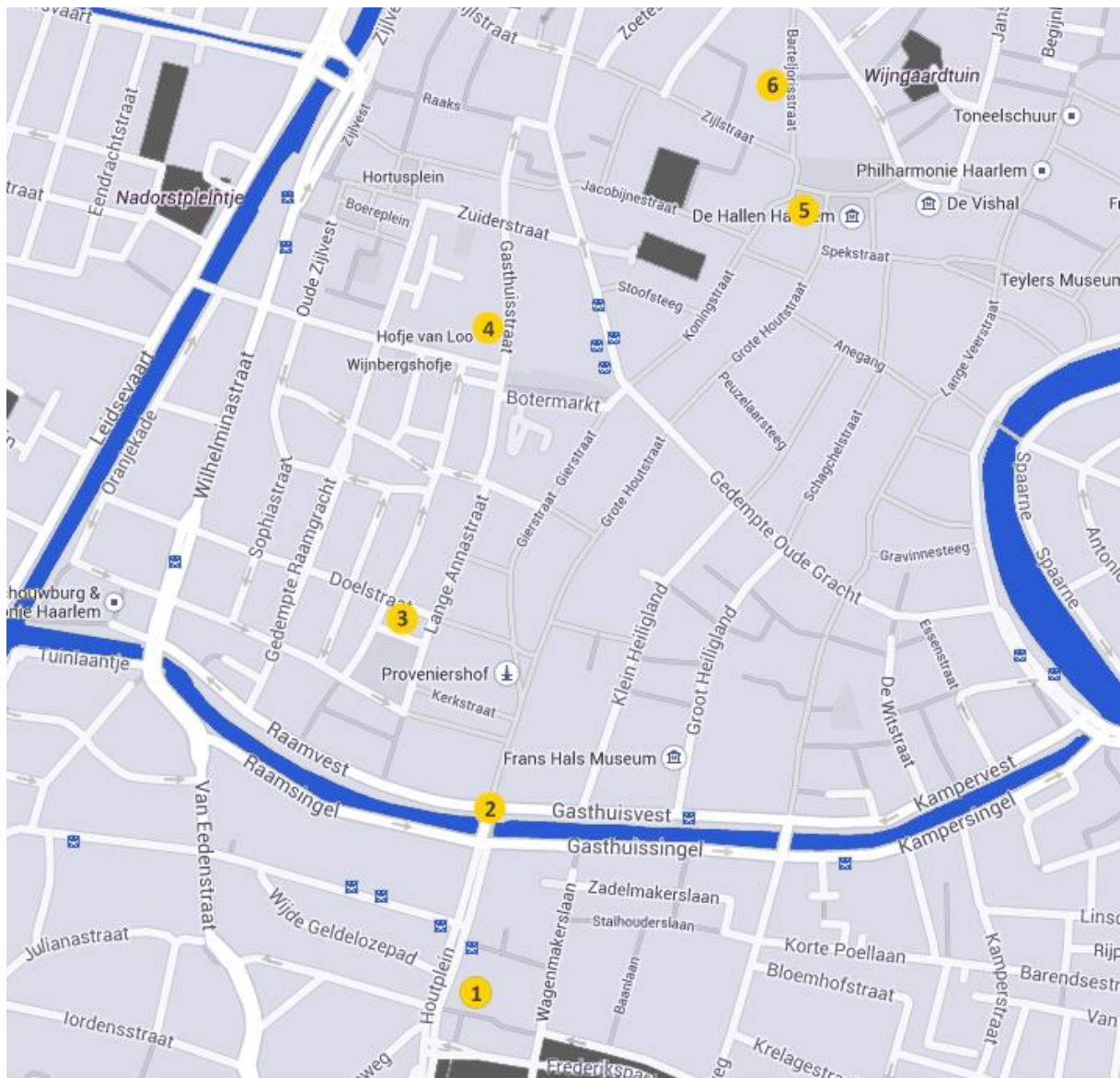
Malle Babbe, wie kent haar niet. Beroemd gemaakt door Rob de Nijs en voor het eerst bezongen door Adèle Bloemendaal, op de muziek van Boudewijn de Groot en met de tekst van Lennaert Nijgh. Allemaal mooie namen, maar geen Vlamingen. Ook kunstenaar Kees Verkade vormt als echte Haarlemmer geen connectie met het zuiden. Voor die connectie moeten we namelijk wat verder terug in het verleden van Malle Babbe, naar het moment dat zij echt geleefd heeft. Malle Babbe kreeg namelijk voor het eerst bekendheid toen de schilder Frans Hals haar in verf vereeuwigde rond 1635. Na archiefonderzoek bleek dat deze Haarlemse dame werkelijk bestaan heeft en dat zij in het arbeidshuis in Haarlem woonde, een opvangtehuis voor verstandelijk beperkte mensen. Een zoon van Frans Hals, Pieter, heeft destijds ook in dit huis gewoond.

Op 1 september 1976 was het precies 310 jaar geleden dat Frans Hals werd bijgezet in de Sint-Bavokerk en de datum dat de exclusieve damesmode zaak Dutchy haar deuren voor het eerst opende in de Barteljorisstraat. Om deze twee heugelijke feiten te vieren wilde de eigenaar van deze zaak de gemeente een kunstwerk schenken. Zijn keus viel op Kees Verkade als beeldhouwer en zo zag de bronzen Malle Babbe na ruim 340 jaar wederom in Haarlem het licht. Het beeldje is duidelijk geïnspireerd door het schilderij van Hals. Een Haarlemse dame dus, door één van de grootste Vlamingen uit de Haarlemse geschiedenis vereeuwigd in verf en later in brons door Kees Verkade. Eeuwig gelukkig lachend kijkt zij ons vanaf haar sokkel aan

En zo komt deze kunstroute tot een eind. Gelukkig heeft de stad nog veel meer kunst en geluk te bieden. Een doelloze rondzwerving, of een gestructureerde wandeling, mogelijkheden genoeg om de schoonheid van Haarlem te bewonderen.

Wordt jij ook gelukkig van onze bourgondische zuiderburen? Blijf dan op de hoogte van alle evenementen tijdens het Haarlem-Vlaanderenjaar via www.facebook.com/haarlemvlaanderen of via HaarlemVlndrn op Twitter #HLVL.

Plattegrond Wandeling

- 1 Body Building - Houtplein
- 2 Frans Hals & Lieven de Key - Grote Houtbrug
- 3 Landschap - Nieuwe Kerksplein
- 4 Zichzelf Getroffen - Gasthuisstraat
- 5 Laurens Janszoon Coster - Louis Royer
- 6 Barteljorisstraat - Malle Babbe